

Вплив глобалізаційних процесів на українську економіку: аналіз та стратегії

*Різник Дмитро Васильович¹, Ємець Вадим Вікторович²,
Магнушевська Тетяна Миколаївна³*

Опубліковано	Секція	УДК
26.02.2024	Економіка	338.1

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10705493>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У дослідженні висвітлено питання щодо місця української держави в глобальному світі. Глобалізаційні процеси в економіці мають в Україні форсований характер. З'ясовано індекси темпів процесів глобалізації у світі та її особливості в Україні з часів прийняття незалежності, які дають змогу стверджувати про швидкий процес входження української економіки до глобалізаційних процесів. Актуальність дослідження визначається тим, що глобалізаційні процеси в економіці залишаються дискусійним питанням, оскільки має позитивні та негативні аспекти. Доведено, що в умовах сучасності ситуація України загострена. Це зумовлено глибокою політичною кризою, відсутністю внутрішнього консенсусу, протиріччям між людськими та олігархічними інтересами, військовими діями, іміджевими та репутаційними втратами, що відштовхує інвесторів та погіршує міжнародні відносини. Очевидно, що ці проблеми визначають стан економіки загалом. В умовах ведення повномасштабної війни в Україні важливим є питання міграції. З одного боку, є позитивні чинники трудової міграції з точки зору обміну досвідом і припливу капіталу в Україну. З іншого боку, актуальним є питання «витоку мізків» у більш розвинені країни. Більш серйозною проблемою є нерозуміння реальних масштабів міграції, що вкотре свідчить про складність державних інституцій до викликів глобалізаційних процесів. В основних результатах дослідження подано можливі ризики та можливості глобалізаційних процесів для економіки України. Україна як держава із трансформаційною економікою для значних змін в економічному та структурному контексті потребує надходження іноземних інвестицій. Визначено, що пріоритетними завданнями, які необхідно вирішувати за участі прямих іноземних інвестицій, є: структурна перебудова економіки, оновлення технології виробництва, подолання залежності України від імпорту. У дослідженні здійснено детальний аналіз обсягів інвестицій у пріоритетні проекти в Україні за видами

¹ кандидат економічних наук, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська, 1, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3188-5158>

² кандидат економічних наук, експерт, ГО "Стратегічна група "Софія", м. Київ, вул. Шота Руставелі, 15, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8747-2961>

³ викладач методист, Житомирський агротехнічний фаховий коледж, м. Житомир, вул. Покровська, 96, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5915-3058>

економічної діяльності та визначено перелік основних інвестиційних проєктів в Україні. У висновках подано важливі рекомендації для розвитку національної економіки в умовах глобальних викликів.

Ключові слова: національна економіка, глобалізація, економічний розвиток, структурні зрушення, інтеграція.

The impact of globalization processes on the Ukrainian economy: analysis and strategies

Annotation. The study highlights the question of the place of the Ukrainian state in the global world. Globalization processes in the economy have a forced nature in Ukraine. The indexes of the pace of the processes of globalization in the world and its features in Ukraine since the adoption of independence have been clarified, which make it possible to assert the rapid process of the entry of the Ukrainian economy into the processes of globalization. The relevance of the research is determined by the fact that globalization processes in the economy remain a debatable issue, as it has positive and negative aspects. It has been proven that the situation in Ukraine is aggravated in modern conditions. This is caused by a deep political crisis, lack of internal consensus, contradictions between human and oligarchic interests, military actions, image and reputational losses, which repels investors and spoils international relations. It is obvious that these problems determine the state of the economy in general. In the conditions of waging a full-scale war in Ukraine, the issue of migration is important. On the one hand, there are positive factors of labor migration from the point of view of exchange of experience and inflow of capital to Ukraine. On the other hand, the issue of «brain drain» to more developed countries is relevant. A more serious problem is the lack of understanding of the real scale of migration, which once again shows the difficulty of state institutions to the challenges of globalization processes. The main results of the study present possible risks and opportunities of globalization processes for the economy of Ukraine. According to the authors, Ukraine, as a state with a transformational economy, needs foreign investments for significant changes in the economic and structural context. It was determined that the priority tasks that must be solved with the participation of direct foreign investments are: structural restructuring of the economy, updating of production technology, overcoming Ukraine's dependence on imports. The study carried out a detailed analysis of the volume of investments in priority projects in Ukraine by types of economic activity and determined a list of the main investment projects in Ukraine. The conclusions provide important recommendations for the development of the national economy in the face of global challenges.

Keywords: national economy, globalization, economic development, structural shifts, integration.

Вступ

Сьогодні глобалізація стала однією з найважливіших особливостей сучасної світової економічної системи та визначила хід світового розвитку. Глобалізація змусила по-новому переосмислити багато законів економічного розвитку. Згідно з домінуючим поглядом на глобалізацію, жодна поведінка чи процес у суспільстві (економічний, політичний, правовий чи соціальний) не може розглядатися ізольовано. Глобалізація впливає майже на всі сфери суспільного життя. Варто зазначити, що складність й суперечливість процесу глобалізації по суті описує розвиток і загальний стан економічних систем різних країн або регіонів.

Процес глобалізації поглиблює міжнародний поділ праці між регіонами та країнами і тому є результатом оптимізації цін і підвищення продуктивності праці.

Ефективність впливу процесу глобалізації на національні економіки залежить від рівня фінансового капіталу, обсягів і динаміки світової торгівлі, подолання негативних корупційних явищ. Внаслідок війни росії в Україні природа світу та процес глобалізації зазнали значних змін. Ми вважаємо, що практична значущість цієї дослідницької теми полягає в тому, що в центрі уваги бурхливої світової економіки питання глобалізації та інтернаціоналізації вимагають постійного та глибокого дослідження та аналізу. Україна є невід'ємною частиною глобального процесу глобалізації.

Значна кількість дослідників вивчають вплив глобалізаційних процесів на українську економіку, зокрема сучасні тенденції та стратегії економічного потенціалу України, наприклад транзитного, відповідно до глобальних викликів. Це спонукало визначити перспективи удосконалення транзитної системи як складової економічної потужності держави [1]. В. Риков досліджує вплив глобалізації не лише на економічну сферу, а й на суспільне життя, державне управління, політичну царину. Дослідник зазначає, що національна економіка повинна враховувати зовнішні й внутрішні глобальні загрози, а також створювати стратегічні можливості та переваги [2].

Про важливі ознаки, причини та особливості глобалізації з'ясовує І. Томашук. До причин відносить: зростання темпів розвитку світу, суспільну трансформацію, взаємопроникнення національних економік [3].

Є. Соломаний акцентує увагу на всебічних можливостях і негативних наслідках глобалізаційних процесів на економіку України. Дослідник вказує на необхідність розробки дієвих кроків і заходів для захисту української економіки від негативних тенденцій глобалізації [4].

Л. Осіпова на основі отриманих наукових результатів змогла підтвердити важливість розробки заходів щодо розвитку економіки України в умовах глобалізаційних процесів. До них включає: трансформацію економічних функцій і окремих складових економіки, посилення процесів міжнародної інтеграції та ін. [5].

Д. Солов'єнко та О. Зелінська вказують на те, що сучасна світова та українська економіка щоразу більше зазнає глобалізаційних процесів. Глобалізаційні процеси вимагають нововведень, розвитку інвестиційної привабливості, науково-технічного прогресу [6].

Л. Киш підтверджує думку про те, що глобалізаційні процеси – це невідворотне явище, що потребує керування загрозами [7]. І. Куценко розглядає потенціал України, ресурсний та експортний, для інтеграції у світове співтовариство [8].

Є. Гелеверя з'ясовує, що основним завданням для економіки України є гнучкий розвиток для входження у світовий економічний простір з можливістю просувати український бізнес на світовому ринку [9].

О. Гетманець, Д. Коробцова та Ю. Єжелій підтверджують необхідність розгляду впливу економічних процесів глобалізації та інтеграції на сучасні організації в контексті європейської інтеграції. Дослідники звертають увагу на подвійний і суперечливий вплив глобалізації на економічні суб'єкти: хоча глобалізація приносить очевидні переваги, вона також створює нові глобальні виклики. Визначено, що макроекономічні прогнози щодо співпраці України з ЄС є доволі оптимістичними, проте необхідно розробити методичні основи та практичні заходи щодо підвищення інноваційної активності України, її конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості, що матиме позитивний вплив на економіку, розвиток і доходи від впливу громадян [10].

К. Хількевич та В. Кудлай виокремлюють особливо складні наслідки глобалізаційного впливу на економіку України в умовах війни, а саме: трудова

міграція, зниження конкурентоспроможності продукції, заміщення певних галузей на імпорتنі ставки [11].

А. Лясота визначає актуальну проблему місця та ролі української економіки в глобальному світі й вказує на те, що Україна має швидкий характер глобалізаційних процесів [12].

Ж. Колоїз аналізує зміни в еколінгвальних системах через глобалізаційні впливи, що можуть призвести до трансформації сучасної культури та мови мапи світу [13].

Відповідно, *метою цієї статті* є дослідження теоретико-методичних складових глобалізаційних процесів у сучасному економічному розвитку України.

Завдання статті:

- розглянути основні аспекти глобалізації, зокрема економічної;
- визначити позитивні та негативні аспекти впливу глобалізації на національну економіку;
- проаналізувати вплив процесу глобалізації на економіку України;
- дослідити співпрацю України з європейськими інтеграційними процесами.

Матеріали та методи. Дослідження здійснено з використанням загальнонаукових спеціальних і спеціально наукових методів, обраних із урахуванням поставленої мети та визначених завдань. Водночас на основі детального аналізу впливу глобальних процесів на економіку України виявлено необхідність внесення змін для гнучкого розвитку економіки та входження у світовий економічний простір з можливістю просувати український бізнес на світовому ринку. Зокрема, феноменологічні методи використовувалися для дослідження поняття глобалізації, позитивних і негативних тенденцій, можливостей та загроз в Україні. Окрім цього, важливо виявити й причини удосконалення механізмів захисту економіки від негативного впливу глобалізації в умовах війни, формування та збереження економічної безпеки. Історичний метод застосовано до аналізу та систематизації першопричин у виникненні небезпеки для державної економіки під впливом глобалізації. Цей метод також допоміг пояснити труднощі цього процесу в період воєнного стану в Україні.

Використовуючи поєднання аналітичного та прогностичного методів, автори визначили три основні аспекти економічної безпеки, які забезпечуються шляхом створення надійних проектів із залученням інвестицій.

Системно-структурний підхід дозволив розглянути економічний стан розвитку України з погляду інвестиційної привабливості та науково-технічного прогресу України. Ця методологія також дає змогу визначити місце та значення економіки України в глобальному світі.

Вищезазначені наукові методи, які взаємопов'язані між собою, були використані з метою забезпечення об'єктивності, повноти та всебічності дослідження.

Результати

Процес глобалізації є результатом розвитку людства в різних сферах, і в ньому беруть участь різні країни світу. Це системні й об'єктивні процеси, що охоплюють усі сфери суспільного життя. Процес глобалізації є логічним результатом еволюційного розвитку світу та джерелом проблем і ситуацій, до вирішення яких залучені різні країни світу. Основними причинами є глобальний поділ праці, перетікання капіталу, людських і виробничих ресурсів, активізація процесу інтернаціоналізації, перетин та інтеграція різних національних культур. Унаслідок глобалізації світ стає все більш взаємопов'язаним і все більш залежним від усіх його суб'єктів.

Сутністю сучасного процесу глобалізації є розвиток міжнародних відносин, взаємозалежність економік різних країн, поширення нових технологій, єдиний рівень життя, однорідна народна культура та ідеологія. Це динамічне поглиблення процесу глобалізації політичної, економічної та культурної взаємодії між країнами.

Характерними особливостями глобалізаційних процесів є:

- формування єдиного світового виробництва на основі діяльності транснаціональних корпорацій;
- посилення інтеграційних процесів (відкритість та взаємозалежність економік держав);
- формування глобального ринку праці, розширення світових фінансових систем;
- формування глобального інформаційно-комунікаційного простору;
- об'єднання бізнесу та формування нової глобальної системи управління (діяльність міжнародних організацій);
- визначення світових цін і залежність економіки від її коливань;
- культурне примирення народів (спільна система цінностей, рівень життя, смаки тощо).

I. Томашук зазначає, що є такі види глобалізаційних процесів: економічні, соціальні, політичні та технологічні [3].

Економічна глобалізація означає зростання взаємозалежності світової економіки внаслідок швидкого розширення транскордонних потоків товарів, послуг, технологій і капіталу. Ці процеси спрямовані на посилення економічної інтеграції між країнами та формування глобального та світового ринків. Процес глобалізації економіки забезпечує глобалізацію виробництва. Це означає, що виробники товарів і послуг постачаються з різних частин світу, щоб отримати переваги в ціні та якості. Тому вони також забезпечують глобалізацію ринку. Інтеграція різних ринків утворює величезний світовий ринок.

Процес політичної глобалізації – це процес створення глобальних правил. Багато країн світу взяли на себе певні правила. Політична глобалізація тісно пов'язана з соціальною і вимагає визнання рівних прав людей у всьому світі; культурна глобалізація означає поширення ідей і цінностей у всьому світі, а також розширення й збагачення культурних зв'язків. Процес культурної глобалізації характеризується спільним споживанням культурних продуктів, масової культури та міжнародного туризму. Розповсюдження культурних продуктів дозволяє брати участь у соціальних відносинах.

Глобалізація технологій означає, що ті самі технологічні інструменти розробляються та широко використовуються в усіх країнах світу. Ця глобалізація стала можливою завдяки низці факторів, не в останню чергу зростанню обміну знаннями, товарами та послугами [12]. Технологічна глобалізація також означає, що громадяни з усього світу інтегруються через віртуальне середовище.

Процеси соціальної глобалізації – це процеси, що впливають на рівень життя, умови праці, сімейне та соціальне благополуччя, зайнятість, соціальний захист, безпеку, культуру та ідентичність, згуртованість сім'ї та громади тощо.

Причини глобалізаційних процесів:

- процес інтернаціоналізації призводить до поглиблення співробітництва та посилення взаємозалежності між країнами;
- науково-технічний прогрес: поява інформаційних технологій значно змінила усю систему соціально-економічних відносин, а транспортно-комунікаційні зв'язки вийшли на якісно новий технічний рівень;

- спільною для всіх народів є загострення проблем, що критичні для збереження та розвитку людської цивілізації [4].

Загалом, процес глобалізації незворотний і закономірний процес, що змінює економічний розвиток країн, соціально-економічні системи та регіональні об'єднання в єдиний великий глобальний комплекс. По-перше, це процес інтернаціоналізації, що веде до поглиблення співробітництва і посилення взаємозалежності між країнами, багатонаціональними та транснаціональними корпораціями. По-друге, це розвиток науки і техніки, який докорінно змінює усю систему соціально-економічних відносин, організаційно-економічних зв'язків, транспортних систем й інформаційних технологій і являє собою якісно новий технологічний рівень комунікаційних зв'язків, фінансових потоків і трансакцій.

Глобалізація здебільшого торкнулася фінансового сектору і призвела до формування глобальних фінансових ринків. В умовах глобалізації різні спільні підприємства, іноземні філії, іноземні компанії та дочірні підприємства співіснують з традиційними корпоративними структурами та процесами, такими як експорт товарів, продаж ліцензій і передача брендів (франчайзинг). Крім того, з'явилися нові форми міжфірмової співпраці [2]. Вплив глобалізаційних процесів має як позитивні, так і негативні аспекти на економіку України. Позитивні аспекти очевидні:

- можливість брати активну участь у дискусіях щодо регулювання міжнародних економічних відносин;
- зниження витрат на ведення бізнесу за кордоном та підвищення цінової конкурентоспроможності українських виробників.

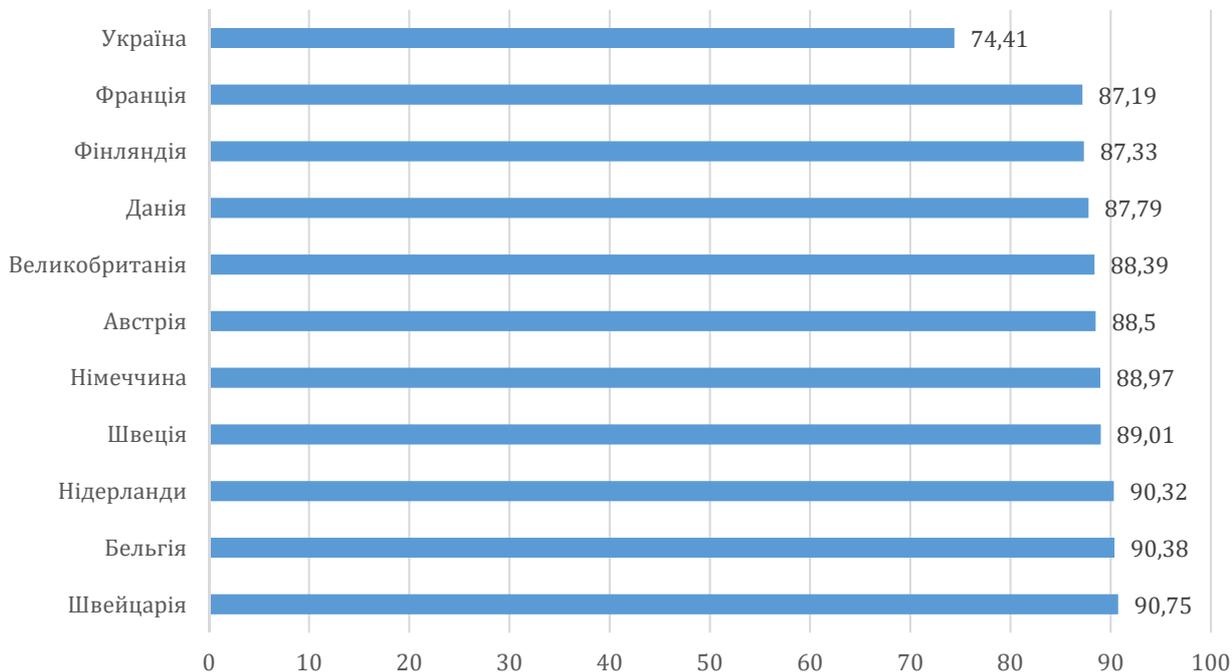
Як наслідок, наша країна виконує одну з головних умов поглиблення відносин з Європейським Союзом (ЄС) та захисту інтересів держав і компаній відповідно до міжнародних процедур і протоколів. Однак глобалізація має й негативний бік. Особливо вражає конфронтаційний характер, якого глобалізація набула в останні роки. Одним із найсерйозніших конфліктів є розподіл за багатства. Зростання добробуту та інтеграції в одних країнах може призвести до більшої економічної залежності та незахищеності в інших, і навіть до посилення політичної нестабільності.

Критики глобалізації, як правило, вважають, що глобалізація призвела до зростання бідності. Вони також вважають, що глобалізація руйнує культурну ідентичність й погіршує навколишнє середовище. Сили, які найчастіше асоціюються з глобалізацією, загрожують стабільності деяких країн у короткостроковій перспективі й посилюють соціальну та економічну напруженість [1].

Глобалізація прискорює поширення економічних і фінансових криз, яким багато країн не можуть протистояти. Деякі частини світу не здатні конкурувати в глобальній економіці. Одним із негативних наслідків є ескалація етнічних конфліктів. Націоналістичні рухи виступають проти глобалізації. Суть націоналізму полягає в ідентифікації індивіда з нацією або певною державою. Глобалізація призводить до ідентифікації зі світовим співтовариством і не вимагає ідентифікації з конкретною нацією.

На початку XXI століття спостерігалася тенденція до інтеграції економік розвинутих країн з економіками країн, що відстають, шляхом прямих інвестицій, зменшення торговельних бар'єрів та інших економічних реформ, а в багатьох випадках також через імміграцію. Варто пам'ятати, що будь-яка спеціалізація в багатих країнах базується на порівняльних перевагах, створених зусиллями громадян, тоді як у бідних країнах вона прямує до ситуації природних порівняльних переваг.

У 2023 році Україна посіла 44 місце в рейтингу Індексу рівня глобалізації країн світу (рис. 1).

Рис. 1. Індекс глобалізації окремих країн світу у 2023 р.

Джерело:[14].

Індекс базується на трьох вимірах або основних наборах показників: економічних, політичних і соціальних. За допомогою цих трьох вимірів загальний індекс глобалізації намагається оцінити поточні економічні потоки, економічні обмеження, дані про потоки інформації, дані про особисті контакти та дані про культурну близькість у досліджуваних країнах. Загалом глобалізація знизилася у 2020 році через спалах COVID-19, але дещо зросла у 2021 році, хоча вона все ще була нижчою за рівень до пандемії [14]. Що ж стосується України, то є покращення результату 2020 року на одну сходинку.

Процес глобалізації має значний вплив на національну економіку. Одним із позитивних наслідків глобалізації в Україні є наявність іноземних інвестицій. Інвестиції в економіку сприяють прискоренню зростання країни та підвищенню рівня життя громадян.

Механізм забезпечення стабільного економічного розвитку полягає в орієнтації української економіки на довгостроковий вектор розвитку та трансформації проблем національної економіки в середньо- та довгостроковий стратегічний план розвитку національної економіки. Однією з ключових умов стабільного розвитку національної економіки є ефективність управління інвестиційним кліматом на макрорівні. Питання активізації інвестиційного процесу в Україні є предметом постійних наукових дискусій щодо вивчення факторів формування інвестиційного клімату, розробки складових діагностики стану управління інвестиційним кліматом та аналізу окремих аспектів інвестиційного процесу на мікро-, мезо- та макрорівнях [7].

Для того, щоби державна інвестиційна політика ефективно функціонувала в сучасному нестабільному та хаотичному економічному середовищі, необхідно

вдосконалити загальний організаційно-економічний механізм інвестування, зокрема розробити комплексну та ефективну концепцію управління інвестиційним кліматом в національній економіці. Розробка такої концепції можлива на основі постійної діагностики стану управління інвестиційним кліматом за різними секторами національної економіки та критичного аналізу обсягів інвестицій у пріоритетні проекти в Україні.

Формування інвестиційного клімату в Україні є одним із ключових понять у плануванні розвитку національної економіки та акцентує увагу на необхідності виокремлення складових рівня управління інвестиційним кліматом і відтворення цілісної картини його регулювання в українській економіці. У процесі пошуку концептуального підходу до формування рівнів управління інвестиційним кліматом необхідно враховувати взаємопов'язаність рівнів на різних етапах ведення бізнесу та розробити комплексний підхід між органами державної влади, інституційними структурами, потенційними інвесторами та міжнародною спільнотою. Основні рівні формування інвестиційного клімату в національній економіці:

1. Інвестиційний процес.
2. Інвестиційна сфера.
3. Інвестиційна привабливість.
4. Інвестиційні пріоритети держави.
5. Інвестиційна політика держави [10].

Глобалізація світової економіки – це не лише виникнення системи вільної світової торгівлі. Це процес стрімкого розвитку продуктивних сил, який вимагає нових типів виробничих відносин не в окремо взятій країні, а в глобальному масштабі.

Будь-яка спроба адміністративними методами обмежити доступ іноземних товарів на внутрішній ринок або надати неринкові переваги вітчизняним виробникам неминуче викличе аналогічну реакцію з боку урядів інших країн. Більше того, за таких обставин уряди навряд чи зможуть або захочуть впроваджувати заходи, спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках.

Ліберальна модель світової торгівлі визначається сучасним рівнем дифузії технологій і фінансових інструментів. Ліберальна модель глобальної економіки створює великі можливості, але водночас і дуже жорсткі правила гри: конкуренція або вимушене банкрутство. Але це банкрутство не компанії, а цілої країни. Країна повільно, але неухильно занепадає, а її громадяни виїжджають по всьому світу в пошуках кращого життя. На жаль, це саме те, що відбувається в Україні [8].

Якщо Україна хоче залишитися незалежною державою, вона повинна зробити все можливе, щоби українська економіка стала більш конкурентоспроможною як з точки зору виробничих витрат, так і з точки зору інвестиційної привабливості.

Важливо визнати, що переваги України є обмеженими. Сировинна структура української економіки є основним чинником її надмірної залежності від зовнішніх впливів. Протягом останніх двох десятиліть стан української економіки та державних фінансів, а також рівень зарплат і добробуту мільйонів українських громадян залежали від цін на сировинні товари на світовому ринку. Вітчизняні сировинні олігархи не зацікавлені у збільшенні доходів населення та розвитку внутрішнього ринку. При цьому їхні переважно застарілі підприємства стають менш прибутковими або збитковими.

Український бізнес потребує модернізації, вдосконалення виробництва та підвищення якості продукції. Уряд повинен інвестувати в інновації та розвиток

технологій. В іншому випадку Україна продовжуватиме відставати від розвинених країн і, зрештою, може стати державою, що не відбулася.

Відповідно до цього автори проаналізували інвестиційні проекти в регіонах України, визначивши найбільш привабливі для кожного регіону (табл. 1). Загалом визначено 144 інвестиційні проекти. Лідером серед регіонів є Дніпропетровська область, виділено всього 1221,8 млн дол. США на інвестиційні проекти.

Таблиця 1

Основні інвестиційні проекти в регіонах України за видами економічної діяльності у 2023 р.

Регіон	Найбільший інвестиційний проект у відповідному регіоні	Сума інвестицій, млн дол. США	Оцінка в Індексі регіональної інвестиційної привабливості ІВ, %	Види економічної діяльності
Львівська	Львівський індустриальний парк	81,215	-	Видобуток, легка промисловість
Волинь	Індустриальний парк «Novo»	15,9	2.52	Харчова та переробна промисловість
Закарпаття	Логістичний хаб	100	2.52	Транспорт і логістика
Івано-Франківськ	Виробництво будівельних сумішей на основі гіпсу	7,2	2.52	Будівництво, видобуток
Житомирська	Будівництво житла для внутрішньопереміщених осіб, які постраждали внаслідок військової агресії	204,25	-	Будівництво, паливо та енергетика, охорона здоров'я
Київська	Будівництво складського комплексу	136,934	2.17	Транспорт і логістика, паливо й енергетика, важка промисловість
Черкаська	Вітрова електростанція 152,5 МВт	256,2	-	Паливо й енергетика

Кіровоградська	Будівництво заводу з виробництва листового скла	485,93	1.88	Важка промисловість, харчова та переробна промисловість
Миколаївська	Програма відновлення та розвитку Agrofusion 2023–2027	45	2.15	Сільське господарство
Одеська	Індустріальний парк «Агропромисловий хаб: Малий Аджалицький Лиман»	434,235	2.15	Сільське господарство, будівництво, адміністративні та допоміжні послуги
Сумська	Модернізація, реконструкція системи водовідведення в м. Суми	167,847	1.28	Адміністративні та допоміжні послуги, паливо й енергетика
Полтавська	Проект кормового концентрату соєвого білка	67	1.28	Сільське господарство, видобуток
Дніпропетровська	Виробництво окатків DR-класу на ПівнГЗК для зеленої металургії	1221,8	1.88	Видобуток, паливо й енергетика
Харківська	Олексіївка сіті	281,13	1.28	Будівництво, транспорт і логістика

Джерело: складено авторами на основі даних [15].

Характер процесів глобалізації в Україні з точки зору їх впливу на економічне зростання країни є досить неоднозначним і дискусійним. З одного боку, ці процеси стимулюють, серед іншого, розвиток сучасних технологій з інноваційними характеристиками. З іншого боку, вони також посилюють конкуренцію на міжнародному ринку та створюють перспективні умови для зростання вітчизняної економіки і зайнятості українців.

Для України залишається важливою розробка національної глобалізаційної політики, спрямованої на подолання поточних викликів і посилення ролі України на міжнародній арені. Важливо також зосередитися на відстоюванні національних

інтересів у глобальному вимірі, оскільки це, безсумнівно, вплине на загальноекономічну імплементацію глобалізації в Україні та позицію України у світі.

На характер економічного розвитку України впливають ключові глобальні процеси. Серед них можна виокремити наступні:

- 1) Розвиток багатополлярної системи економічного домінування та поява нових центрів впливу – Китаю та Індії. За прогнозами дослідників, до 2050 року Китай значно випередить США за економічними показниками. Він вироблятиме понад 30,6 трильйона доларів США за економічними показниками.
- 2) Зменшення впливу міжнародних організацій. За прогнозами експертів роль ЄС буде поступово слабшати. На зміну йому прийдуть країни G7 (група семи): США, Японія, Німеччина, Британія, Франція, Італія, Канада та G20 (група 20), форум міжнародних зустрічей міністрів та голів центральних банків, які представляють 20 найбільших економік світу.
- 3) Зростання попиту на фінансування.
- 4) Фінансіалізація (монетизація), що є основною причиною світової фінансової кризи. Вона змінює пріоритети розвитку. Це процес вливання великих обсягів фінансових ресурсів в економіку, переважно через випуск боргових інструментів і деривативів.
- 5) Концентрація виробничого потенціалу в країнах, що розвиваються.
- 6) Перехід на ресурсозберігаючі та екологічно чисті методи виробництва [6].

Світова фінансова криза та внутрішня ситуація в Україні затримали процес модернізації нашої країни, поглибили технологічну відсталість та посилили надмірну залежність від зовнішніх ринків, і наразі Україна не має достатніх ресурсів для забезпечення конкурентоспроможності своєї економіки.

Важливим є визначення загроз, що пов'язані з низкою обставин. Серед них:

- Процес глобалізації супроводжується насамперед недотриманням принципів економічної справедливості. Іншими словами, в контексті глобалізації існує чіткий поділ. Поділ економіки на ефективну та неефективну. У цьому сенсі, безперечно, існує об'єктивна небезпека нерівномірного розподілу ресурсів не лише між державами, а й між суб'єктами господарювання, тобто учасниками міжнародного бізнесу.
- Швидкий процес міжнародного співробітництва, пов'язаний з глобалізацією, висуває на перший план ризик появи зовсім нових шахрайських схем, які поширюються серед учасників міжнародного бізнесу та адаптуються до національного середовища [13].

Окреслені загрози підсумовано нижче (табл. 2).

Таблиця 2

Загрози економіці держави з боку глобалізаційних процесів

Загрози	Напрями впливу
Загрози нерівномірності розподілів ресурсів	Загрози добробуту громадян
Масове безробіття в державі	
Регіоналізація міжнародного господарства	Недотримання принципів економічної справедливості
Неправильний розподіл переваг від глобалізаційних процесів	
Збільшення залежності	
Активізація тероризму у світі	

Збільшення злочинності	Збільшення якісних і кількісних ознак злочинності
Загрози появи та дії шахрайських схем у світі	
Зменшення розвитку індустрії окремих країн	Занепад індустрій держав
Деіндустріалізація економіки	

Джерело: складено авторами на основі даних [7].

Щоб оцінити ці загрози економіці держави відповідно до глобалізаційних процесів, варто розглянути показники. Це можна використати для кількісного визначення масштабу конкретної загрози (табл. 3). Такі індикатори можуть глибше розкрити реальний стан загроз на певній території та стати основою для розробки подальших заходів щодо усунення або зменшення негативних наслідків таких загроз.

Таблиця 3

Показники оцінки загроз економіці держави відповідно до глобалізаційних процесів

Загрози		Показники оцінки
П1	Нерівномірний розподіл переваг від глобалізаційних процесів	Розраховується як відношення вигод від участі в процесі глобалізації до грошових витрат від участі у цьому процесі
П3	Збільшення залежності	Використання показника незалежності, що розраховується відношенням обсягу експорту до обсягів імпорту
П5	Зменшення рівня розвитку індустрії окремих держав	Використання показника ВВП країни
П7	Загрози нерівномірності розподілу ресурсів	Використання показника ресурсозабезпеченості кожної держави
П9	Загрози впровадження шахрайських схем	Використання показника, що визначає рівень тінізації економіки серед світових фінансових операцій
П8	Збільшення злочинності у світі	Використання офіційних статистичних даних для розрахунку показників злочинності кожної країни
П6	Значне безробіття	Використання коефіцієнта безробіття
П4	Деіндустріалізація економічних процесів	Використання показника ВВП країни
П2	Регіоналізація міжнародного господарства	Введення в обіг показників регіоналізації країни
П10	Активізація тероризму у світі	Використання показника індексу тероризму країни

Джерело: складено авторами на основі даних [7].

Аналізуючи вищезазначене, важливо скористатися існуючими перспективами глобалізаційних процесів, до яких належать:

- глобалізація надає можливості для мобілізації великих обсягів капіталу, створює сприятливі умови для інвесторів, робить доступним ширший спектр фінансових продуктів, кількість яких зростає;
- передова технологія значно знижує витрати на транспортування, телекомунікації та обробку та сприяє глобальній інтеграції внутрішніх ринків;
- глобалізація послаблює багато обмежень, включно з рухом робочої сили та капіталу через національні кордони;
- країни, що розвиваються, інтегруються у світовий виробничий процес завдяки діяльності транснаціональних корпорацій;
- буде створено нові робочі місця у виробничому та невиробничому секторах сектору інформаційних технологій;
- розширюється доступ до інформації, сучасних науково-технічних розробок;
- рівень життя підвищиться, а соціальні показники відносно покращаться в більшості частин світу;
- вартість досліджень промислових технологій швидко зростатиме, оскільки глобалізація впливає на промисловість, особливо на наукомісткі та високотехнологічні галузі, а кожна держава матиме можливість конкретно сприйняти та засвоїти новий досвід інших цивілізацій.

Зважаючи на вищесказане, можна стверджувати, що, по-перше, важливість процесу глобалізації для політичної трансформації сучасної України визначається поступовою адаптацією інституційної, правової, елітно-бюрократичної, культурної, ідеологічної, економічної та інформаційної сфер України до реальних викликів сучасної глобалізації. З огляду на динамічність розвитку та нелінійність феномену глобалізації, спеціальне дослідження впливу глобалізаційних процесів на політичні трансформації в суверенних державах є одним із пріоритетних напрямів наукових досліджень.

Глобалізація української економіки у порівнянні з середньосвітовими показниками.

Порівнюючи рівень глобалізації в Україні з середньосвітовими показниками, Україна належить до країн з перехідною економікою. Крім того, велике значення має розвиток аналітичної та дослідницької інфраструктури для створення прогнозів і сценаріїв вирішення різних типів проблем.

Відкритість України до співпраці з міжнародними інституціями та організаціями також є дуже важливим фактором для її розвитку в умовах глобалізації. Одним із найперспективніших напрямків розвитку та подолання відсталості є інтеграція з найбільш передовими глобальними гравцями. Інтеграція до ЄС та НАТО несе в собі потенційні ризики для України, але, з іншого боку, відкриває можливості для подальшого розвитку відповідно до викликів часу та національного виживання.

Висновки

Економічному та фінансовому розвитку України наразі бракує сприятливого підґрунтя. Реформування та модернізація виробничого сектору дасть змогу створити сильну індустрію. Підприємці залучатимуть інвесторів. Необхідно створити всі умови для перетворення України з сировинної країни на фінтех-індустрію. Важливо створити всі умови для перетворення України з країни-постачальника сировини на країну, здатну виробляти власну кінцеву продукцію. Державна програма має бути спрямована на розвиток внутрішнього ринку,

реалізацію ефективних проєктів розвитку внутрішнього виробництва, підтримку вітчизняного виробника, імпортозаміщення, енергозбереження та модернізацію бюджетної сфери, а також модернізацію суспільного життя. Усі ці кроки зможуть гарантувати економіці України безпечну інтеграцію у світову глобалізовану спільноту.

Предметом подальших досліджень мають стати ризики та загрози, що стоять перед Україною в контексті подальшого розвитку глобалізаційних процесів, а також з'ясування специфіки альтернативних моделей глобалізації.

Список використаних джерел

1. Подп'ятнікова А. Мотиваційний механізм державного регулювання транзитного потенціалу України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. № 4. С. 120–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2014_4_15 (дата звернення: 05.01.2024).
2. Риков В. В. Вплив глобалізаційних процесів на економічну безпеку України. *Правове та державне управління*. 2020. № 2. С. 204–210. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/33.pdf (дата звернення: 05.01.2024).
3. Томашук І. В. Вплив глобалізаційних процесів на сучасні економічні системи. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 1. С. 153–165. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/31110.pdf> (дата звернення: 05.01.2024).
4. Соломаний Є. Вплив глобалізації на розвиток України: позитивні та негативні наслідки. *Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку* : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конференції (м. Київ, 30 трав. 2022 р.). Київ : КНЕУ, 2022. С. 65–70. URL: https://www.researchgate.net/publication/365610135_Osoblivosti_finansuvanna_i_innovacijного_pidpriemnictva#page=65 (дата звернення: 05.01.2024).
5. Осіпова Л. В. Вплив глобалізації на економіку України та її зовнішньоекономічні пріоритети. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України* : зб. наук. пр. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 03 черв. 2020 р.). Вінниця, 2020. Ч. 1. С. 84–97. URL: http://www.vtei.edu.ua/doc/2020/03_07_2020/zb1.pdf#page=84 (дата звернення: 05.01.2024).
6. Солов'єнко Д. В., Зелінська О. М. Вплив глобалізації на інвестиційні процеси в Україні. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки* : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 3 грудня 2021 р.). Вип. 15. Луцьк : ІВВ Луцького національного технічного університету, 2021. С. 497–500. URL: <http://surl.li/qgmts> (дата звернення: 05.01.2024).
7. Киш Л. М. Сучасний стан та перспективи розвитку економіки в умовах глобалізаційних процесів. *East European Scientific Journal*. 2020. Т. 1. № 3 (55). С. 9–16. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/24642.pdf> (дата звернення: 05.01.2024).
8. Куценко І. В. Окремі аспекти дослідження впливу глобалізації на економічний розвиток аграрного сектору України. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3–4 листопада 2022 р.). Харків, 2022. С. 41–43. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/16845/1/3-4_konf_22-42-44.pdf (дата звернення: 05.01.2024).

9. Гелеверя Є. М. Національна економіка України в системі сучасних глобалізаційних процесів. *Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів* : матеріали Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Харків, 1–28 лют. 2023 р.). Харків, 2023. С. 51–53. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/63968/1/2023%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-52-54.pdf> (дата звернення: 05.01.2024).
10. Гетманець О. П., Коробцова Д. В., Єжелей Ю. О. Глобалізація та міжнародна економіка: складність інтеграції ринків та економічні наслідки на рівні країн (український досвід). *Академічні візії*. 2023. № 20. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/35cea810-1e85-4730-92c2-73e4dde869cf/content> (дата звернення: 05.01.2024).
11. Хількевич К. В., Кудлай В. Г. Економічні глобалізаційні процеси в Україні в умовах війни. *Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 1–3 березня 2023 р.). Київ : НАУ, 2023. С. 308–310. URL: <http://surl.li/ggnah> (дата звернення: 05.01.2024).
12. Лясота А. Є. Глобалізаційні процеси в сучасному світі та Україні: політичні ризики та перспективи. *Регіональні студії*. 2020. № 23. С. 32–37. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/23/8.pdf> (дата звернення: 05.01.2024).
13. Колоїз Ж. Глобалізаційні процеси та їхні наслідки для національних еколінгвальних систем. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2022. № 21. С. 9–22. DOI: <https://doi.org/10.31812/filstd.v21i.4749> (дата звернення: 05.01.2024).
14. Top 50 countries in the Globalization Index 2023. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/268168/globalization-index-by-country/> (дата звернення: 05.01.2024).
15. Інвестиційна карта України. URL: <https://investmentmap.com.ua/ua/main-ua/> (дата звернення: 05.01.2024).